

Korte toespraak van de Kamervoorzitter, Khadija Arib, na de laatste vergadering voor
het zomerreces
6 juli 2017

Beste collega's,

Er wordt gezegd dat je honderd dagen nodig hebt om aan een nieuwe baan te wennen. Na die honderd dagen weet je wie je vrienden zijn, om wie je met een grote boog heen moet lopen, wat er nu eigenlijk van je wordt verwacht en waar je koffie kunt halen. In de Tweede Kamer is dat niet anders. De nieuwe Kamer is vandaag precies 106 dagen op weg. De inwerkperiode is dus officieel voorbij.

En dat betekent, na het reces: niet meer over je spreektijd heen gaan, interrupties kort houden, spreken via de Voorzitter, niet oproepen tot discussie in een stemverklaring en vooral: niet van achter in de bankjes schreeuwen naar je collega's... ik noem geen namen. Dit geldt overigens ook voor Kamerleden die hier al langer vertoeven, maar waarvan het ook leek alsof ze nog in een inwerkperiode zaten.

Maar met het inwerken gaat het de goede kant op. De heer Baudet weet inmiddels dat we in het parlement Nederlands spreken. Hij weet dat je – zelfs al heb je honderd boeken geschreven – tóch moet inschrijven, als je tijdens een debat iets wil zeggen. Hij weet ook dat je moties op papier moet zetten als je ze indient en dat je, áls je de tovenaars uit *The Lord of the Rings* aanhaalt, kunt verwachten dat de heer Dijkhoff je er fijntjes op wijst dat het met die tovenaars niet zo goed is afgelopen.

De heer Van Raan weet dat T. List, van wie we iedere dinsdag een overzicht van de mondelinge vragen krijgen, géén geautomatiseerde mailinglist is, maar een écht persoon. Taras List.

En nu we het toch over namen hebben... we weten inmiddels allemaal dat Tjeenk Willink een achternaam is, en Herman de bijbehorende voornaam.

De heer Van Raan weet óók, en dat geldt ook voor de heer Kwint, dat Twitter losgaat, als je geen jasje, geen sokken (of een combinatie van die twee) draagt. Overigens heb ik nog nooit zoveel e-mails gekregen na afloop van een debat. Niet alleen over het gebrek aan jasjes, maar ook over blote armen, teenslippers en te laag uitgesneden decolletés. Ik geef het u maar mee...

Zelf heb ik ook het één en ander geleerd, en heb ik moeten wennen aan alle nieuwe namen en gezichten. Ik weet nu dat ik op tijd moet schorsen voor de lunch. Doe ik dat

niet, dan loopt de heer Markuszower dwars door de zaal naar het Ledenrestaurant en komt terug met handen vol etenswaar. Hij denkt dat het niet opvalt wanneer hij boterkoeken de plenaire zaal in smokkelt.

Wat ik níet wist maar even moest opzoeken, is het antwoord op de vraag van de heer Jasper van Dijk. Hij vroeg gisteren wat het record is van aantal ingediende moties tijdens een VAO. Meneer Van Dijk, inmiddels heb ik het antwoord. Dat was het VAO over Risicoverevening en dure medicijnen, in april 2011, met 29 moties. Ook weer opgehelderd! In totaal zijn er in deze nieuwe Kamerperiode, dus vanaf de beëdiging op 23 maart, 706 moties ingediend. Daar zitten er ook wat van de SP bij. Meneer Van Dijk, heeft gisteren een oproep gedaan die ik van harte onderschrijf: “De kunst van het weglaten. Dat is een hele mooie.”

We kunnen concluderen dat de meeste Kamerleden hun weg hebben gevonden. Dat hoorde ik ook terug tijdens de lunches die ik met nieuwe Kamerleden had. In totaal zijn dat er 71. Dat is veel. En ja, natuurlijk is het jammer dat er met een wisseling altijd een stukje collectief geheugen verdwijnt, maar je krijgt er ook nieuwe energie en ideeën voor terug. Dat zie ik bij veel nieuwe Kamerleden. Het houdt de Kamer scherp. Meneer Hiddema loopt hier in permanente verbazing rond. Hij vindt de Tweede Kamer een wónderlijke omgeving.

Parallel aan het inwerkprogramma ging het Kamerwerk gewoon door. Ondanks het controversieel-verklaren van veel onderwerpen, hebben we goede inhoudelijke debatten met elkaar gevoerd – waaronder ook over de kabinetsformatie. En er waren een heleboel maidenspeeches, waarin bijna iedereen inging op zijn of haar persoonlijke overwegingen om volksvertegenwoordiger te worden. Het zijn altijd mooie speeches vind ik. Zeven van die maidenspeeches – dat is bijna 10% – werden gehouden in één debat. Dat debat ging over discriminatie en racisme in Nederland. Ik denk dat dat in onze parlementaire geschiedenis niet eerder is voorgekomen. We bleven maar schorsen! En hoewel er twee keer is geprobeerd het debat over de plannen voor Europese Defensie van het schema af te krijgen, heeft mevrouw Popken van de PVV vandaag tóch haar maidenspeech gehouden.

Ook buíten de plenaire zaal gebeurden er mooie dingen. Persoonlijk vond ik de onthulling van de Gerrit Kastein-kamer een hoogtepunt: een klein kamertje op de tweede verdieping van Binnenhof 7, vernoemd naar verzetsman Gerrit Kastein. In de donkere dagen dat de Duitsers het Binnenhof bezetten, koos hij ervoor om uit het raam te springen, om te voorkómen dat hij zijn kameraden zou verraden in de martelkamer. De onthulling van de Kastein-kamer was een initiatief van Menno de Bruyne. In *Hart van Nederland* zag ik 's avonds een interview met hem. In het item werd

Menno opgevoerd als fractievoorzitter van de SGP. Waarop we Menno vriendelijk zagen knikken en hij zijn verhaal afstak. Tot nu toe heb ik niemand het horen corrigeren.

Een ander belangrijk moment was de extra open dag op Bevrijdingsdag. Het was de eerste keer dat wij op zo'n bijzondere dag onze deuren open zetten. Er kwamen bijna 3.000 mensen op af. Het laat zien dat mensen het bijzonder vinden, om een blik in de Kamer te werpen. Het is goed dat we ons blijven realiseren hoe eervol het is om in dit instituut te werken, of we hier nu achttien jaar of 106 dagen rondlopen. En dat werk, dat kunnen wij alleen doen dankzij de fractiemedewerkers en ambtelijke ondersteuning. Ook voor de mensen die in de Kamer werken was de afgelopen periode enerverend, met al die nieuwe gezichten. Maar de 'wasstraat' – waarin iedereen in één keer werd voorzien van alles wat je als Kamerlid nodig hebt – en later ook de cursussen voor nieuwe leden... het liep allemaal als een geoliede machine. Heel veel dank daarvoor.

Collega's,

Voor ik de vergadering sluit, wil ik nog één ding zeggen – en dan kijk ik even opzij. Dit was de laatste plenaire vergadering van Renata Voss. Per 1 augustus wordt zij lid van de Raad van Bestuur van het openbaar onderwijs in Rotterdam. Zij gaat terug naar het onderwijs, waar haar hart ligt. Dinsdag hebben wij met een mooie receptie afscheid van haar genomen. Maar ik wil haar, namens ons allemaal, nog een keer heel hartelijk bedanken voor haar inzet in de afgelopen twee jaar. Wij wensen haar veel succes in Rotterdam.

Dan gaan we nu écht het reces in. Het is anders dan andere jaren, omdat de formatie doorloopt. Ik hoop dat Joost Vullings, Xander van der Wulp en Vincent Rietbergen niet op vakantie gaan. Anders vallen wij in een zwart gat. We moeten toch op de hoogte blijven van wie met wie op het strand heeft gezeten. Wie met wie uit eten is geweest en waar. En wie wat aanheeft... wel of geen stropdas. Dat is toch heel belangrijk. En natuurlijk: ik weet u ook te vinden, als zich in de formatie ontwikkelingen voordoen. Maar vooralsnog houd ik het erop dat ik u graag terugzie op dinsdag 5 september. Uitgerust en in goede gezondheid.